

14. דברים שבכתב אי אתב רשאי לומר על פה

1. בבא קמא ג:

המבעה וההבער כו'. מאי מבעה? רב אמר: מבעה - זה אדם, ושמואל אמר: מבעה - זה השן. רב אמר מבעה זה אדם, דכתיב: אאמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו; ושמואל אמר מבעה זה השן, דכתיב: באיך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. מאי משמע? כדמתרגם רב יוסף: איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי. ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל? אמר לך: מי קתני נבעה? ושמואל מ"ט לא אמר כרב? אמר לך: מי קתני בועה

2. תוס' ב"ק ג: ד"ה כדמתרגם

נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפירש בעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לומר על פה ולכך היה אומר תרגום דמשום עת לעשות אמר התם דשרי ואין לך עת לעשות גדול מזה

3. גיטין ס:

דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש, כתיב: גכתוב לך את הדברים האלה, וכתיב: דכי ע"פ הדברים האלה, הא כיצד? דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב

4. תענית כה.

דתניא: בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת וקורין קודם כל השנה, ובמנחה יחיד קורא אותה על פה. אמר רבי יוסי: וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בצבור? אלא: כולן נכנסין וקורין אותה על פה כקורין את שמע

5. ספר יראים

6. יומא ע.

ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה. אמאי? נגלול וניקרי! - אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת: לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד ציבור. - ונייתי אחרינא ונקרי! - רב הונא בר יהודה אמר: משום פגמו של ראשון. וריש לקיש אמר: משום ברכה שאינה צריכה

7. תוס' ישנים יומא ע. ד"ה ובעשור

והא דאמר בגיטין (דף ס ב) דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה אמר רבי דמצוה מן המובחר הוא לקרות אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל פה ומשום כבוד צבור לא הטריחוהו לגלול

8. מגילה יח:

תנו רבנן: השמיט בה סופר אותיות או פסוקין, וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם - יצא. מיתביי: היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות, אם רשומן ניכר - כשרה, ואם לאו - פסולה! - לא קשיא; הא בכולה, הא - במקצתה

9. מרדכי מגילה סימנים תשצ"ג - תשצ"ה

[רמז תשצג] ומינה יש ללמוד דס"ת דחסרין בה אותיות או תיבות או פסוק דאין להפסיק לקורא להביא ספר תורה אחרת אלא קורא אותה בע"פ כיון דלא אפשר שתחלת הדבר לא היה דעתו לקרות בע"פ ותו יש לחוש להביא ס"ת אחרת כדאמרינן ביומא ובסוטה גבי כ"ג דקורא אחרי מות בס"ת ובעשור לחדש שבחומש הפקודים קורא על פה ופריך בגמרא ונייתי ס"ת אחריתי וניקרי ומשני ר"י מפני פגמו של ראשון ר"ל אמר מפני ברכה שאינה צריכה פרש"י שאם היה מביא ס"ת אחרת היה הקורא צריך לברך לפניו ולאחריה הלכך קורא ע"פ דבחד ברכה נפיק ואע"ג דליכא פגמו של ראשון שהרי פגומה היא וחסרה היא מיהו משום דריש לקיש יש לחוש משום ברכה שאינה צריכה דלא פליגי אלא דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי

[רמז תשצד] והא דפסקינן דלכתחלה קורא ע"פ פסוקין החסרים ה"מ אם לא קרא עדיין ג' פסוקים או שהוא רביעי בר"ח או בחולו של מועד שצריך לגמור הפרשה שאין מוסיפין עליה או שהחסרון בסמוך לפרשה שני פסוקין דאין משיירין בפרשה פחות מג' פסוקים כדאמרינן לקמן פ"ג דהוי דומיא דכ"ג דמוטל עליו לקרות הכל אבל אם כבר קרא ג' פסוקים ורחוק מן הפרשה שאפשר לו לסיים ולברך יברך אשר נתן לנו ויגמור ויביאו ס"ת אחרת ויקרא אחר דאין כאן ברכה לבטלה ואין כאן משום פגומה דהא פגומה היא קצת מאבי"ה

[ואין צריכות שרטוט והלכתא מזוזה צריכה שרטוט בגמ' דף י"ה חסר שם והלכתא מזוזה צריכה שרטוט*]:

[רמז תשצה] נכתבות שלא מן הכתב מזוזה צריכה שרטוט מלמד שצריכה שרטוט כאמתה של תורה אומר ר"ת דאע"ג דס"ת לא בעיא שרטוט בין שורה לשורה אבל מגילה צריכה שרטוט כאמתה של תורה דהיינו מזוזה שיש בה מלכות שמים וכן פ"ר ר"ת דמגילה צריכה עיבוד לשמה גם בתגין גם בזיונין ובחטרת החי"ת ובפתיחת הה"א והקו"ף ובקוצי יודי"ן ובהיקף גויל ובכל עניינה היא כספר תורה מלבד שהתלמוד דימה אותה לאגרת שאם הטיל בה שלשה חוטינן פירוש ג' תחיבות אבל ספר תורה צריכה שתהא תפורה כולה בגידין כדאיתא התם

10. תוס' תמורה יד: ד"ה דברים

וא"ת היכי קאמרינן מזמורים על פה וי"ל דאין להקפיד רק מה שכתוב בחומש אמנם קשה היכי קרינן ויושע וקריאת שמע וי"ל דאין להקפיד אלא בדבר שמוציא אחרים ידי חובתן

11. מנחות לב:

והילכתא: תפילין לא בעי שרטוט, ומזוזה בעיא שרטוט, ואידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב; מ"ט? מיגרס גריסין

12. מנחות ל.

דתניא: אוימת שם משה עבד יי'. אפשר משה חי וכתב וימת שם משה? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע בן נון, דברי רבי יהודה, ואמרי לה רבי נחמיה; אמר לו ר"ש: אפשר ס"ת חסר אות אחת? וכתוב: בלקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו וגו'! אלא, עד כאן הקב"ה אומר ומשה כותב ואומר, מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע, כמה שנאמר להלן: גויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו

13. מרדכי גיטין סימן ת"ז

וא"ת והיאך קרינא שירת הים ופרשת הקרבנות בבהכ"נ בע"פ והלא דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ ואומר ר"ת דהני מיגרס גריסין תדע דאמרי' תפלין ומזוזות נכתבין שלא מן הכתב משום דמיגרס גריסי

14. תלמידי ר' יונה ברכות ה. (בדפי הרי"ף) ד"ה לא הפסיד

לא הפסיד כאדם שקורא בתורה- ויש לשאול מה בא להשמיענו שלא הפסיד כאדם שקורא בתורה וזה דבר פשוט הוא ותירץ הרב רבי שלמה מן ההר ז"ל דאתא לאשמעינן שאע"פ שדברים שבכתב לא נתנו לאמרן על פה ושאר פסוקים אינו יכול לקרוא אפי' הכי ק"ש יכול לקרותה על פה ואע"פ שאינו קורא אותה לשם חובה דכיון שניתנה לאומרה על פה לחובה יכול לאומרה אפי' שלא לחובה כל הפעמים שירצה ומזה הטעם התקינו לומר פרשת קרבנות על פה בכל יום מפני שהיא חובה כדאמרינן במדרש אמר אברהם אבינו במה אדע כי אירשנה כלומר באיזה זכות יתקיימו להם הבטחותיך אמר לו בזכות הקרבנות שנאמר קחה לי עגלה משולשת וגו' תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מאי איכא למימר יאמרו לפני פרשת הקרבנות ומעלה אני עליהם כאילו בנו בית המקדש והקריבו עליו קרבן מזה הטעם נמי אומרים בהרבה מקומות פרשת ברכת כהנים דכיון שחובה לומר בכל יום ברכת כהנים על פה בשעת נשיאות כפים יכול לאומרה אפילו שלא במקום חובה ומזה הטעם אמרו (יומא דף סח ב) ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה דכיון שהוא מענין הקרבנות ומצינו שמצוה לומר פרשת קרבנות על פה כדאמרינן לעיל לא

חששו בקריאת' אפילו כשאינו לחובה כללו של דבר כל פסוק שניתן למצוה או לחובה לאמרו על פה יכול לאמרו כמה פעמים שירצה אפי' בשעה שאין בו מצוה כלל ואין בזה משום דברים שבכתב לא ניתנו לאומרה על פה הואיל וניתנו לאומרה פעם אחת:

15. הקדמת ברמב"ם למשנה תורה "ומימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש" עד "ואלו הם גדולי החכמים"

ומימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה. אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שהיה באותו הדור כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבתינו והוא מלמד על פה ברבים. וכן כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי חזו מביאור התורה ומהלכותיה כמו ששמע. ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים שלא למדום מפי השמועה אלא במדה משלש עשרה מדות והסכימו עליהם בית דין הגדול. וכן היה הדבר תמיד עד רבינו הקדוש והוא קיבץ כל השמועות וכל הדינים וכל הביאורים והפירושים ששמעו ממושה רבינו ושלמדו בית דין שבכל דור ודור בכל התורה כולה וחיבר מהכל ספר המשנה. ושננו לחכמים ברבים ונגלה לכל ישראל וכתבוהו כולם. ורבצו בכל מקום. כדי שלא תשתכח תורה שבעל פה מישראל. ולמה עשה רבינו הקדוש כך ולא הניח הדבר כמות שהיה. לפי שראה שתלמידים מתמעטין והולכין והצרות מתחדשות ובאות ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת. וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות. חיבר חיבור אחד להיות ביד כולם כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח. וישב כל ימיו הוא ובית דינו ולמדו המשנה ברבים.

16. תמורה יד: "והא אמר ר' אבא" עד "דרש ר' יהודה" ורש"י ד"ה כשורפי התורה

והא אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: כותבי הלכות כשורף התורה, והלמד מהן - אינו נוטל שכר. רש"י שם

כשורפי התורה - שאין מצילין אותן בשבת בפני הדליקה, ל"א שאסור להשהותן כתובים תורה שבעל פה היא.

17. רמב"ם הלכות מגילה ב:יח וראב"ד שם

הלכה יח

כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח ה חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם, ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר +ישעיהו ס"ה+ כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר +אסתר ט'+ וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

השגת הראב"ד - כל ספרי הנביאים והכתובים עתידין ליבטל. א"א דבר הדיוטות הוא זה, כי לא יבטל ספר מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד, אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקרות אותה בצבור.

18. גיטין ס. "רבה ור' יוסף דאמרי תרוייהו" עד "בעא מיניה אביי"

ורבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: האי ספר אפטרטא - אסור למקרי ביה בשבת; מאי טעמא? דלא ניתן ליכתב. מר בר רב אשי אמר: לטלטולי נמי אסור; מ"ט? דהא לא חזי למיקרי ביה. ולא היא, שרי לטלטולי ושרי למיקרי ביה, דר' יוחנן ור"ש בן לקיש מעייני בספרא דאגדתא בשבתא, והא לא ניתן ליכתב! אלא כיון דלא אפשר - אעת לעשות לה' הפרו תורתך, ה"נ כיון דלא אפשר - עת לעשות לה' הפרו תורתך.

19. ר' קרשקש גיטין ס. (נדפס בחדושי הריטב"א) ד"ה מ"ט דלט ניתן ליכתב

מ"ט דלא ניתן ליכתב. והרי הוא כקורא דברים שבכתב על פה, ואסיקנא דשרי למקרי בזה ולטלטולי דהא ר"י ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא משום עת לעשות לה' הפרו תורתך.

